

OMKRING KIRKEMØTET I UPPSALA

av

OLAV GUTTORM MYKLEBUST

I

Den generalforsamling — den fjerde i rekken — Kirkenes Verdensråd holdt i Uppsala i juli i år, var *ikke* en misjonskonferanse, — en konferanse om misjonsoppgavene var derimot det møte Verdensrådet arrangerte i Mexico City i 1963, ved sin kommisjon for verdensmisjon og evangelisering. Allikevel *var* kirkemøtet i Uppsala en misjonskonferanse, nemlig i den forstand at den satte *verden* — menneskeslekten — i sentrum av sin oppmerksomhet og sine forhandlinger, den verden Gud har skapt og oppholder, den verden han har forløst i Jesus Kristus, og som han har satt et evig mål hos seg.

Misjonen har — i likhet med kirken som den er ett med — sin forutsetning og sitt fundament i den store kjensgjerning som heter Guds sendelse til verden (Joh. 20: 21–23, jfr. 17:18). Den er et anliggende — det avgjørende anliggende — for Guds folk i enhver sammenheng, såvel sosiologisk som geografisk. I denne utvidede betydning av uttrykket «misjon» kan kirkemøtet i Uppsala gjerne kalles en misjonskonferanse. Men også av en annen grunn. Det ga nemlig også ellers kirkens misjon plass på sitt program. Vi sikter til at en av de seks seksjoner — seksjon II — delegatene (og andre deltakere) var fordelt på, hadde til tema «Renewal in Mission», fornyelse i og gjennom misjonen. Det forberedende utkast for seksjon II — hos oss kjent som «misjonsdokumentet» — er utførlig behandlet i dette tidskrift (1968 nr. 2), likeså er det nye dokument, som ble utarbeidet under generalforsamlingen, og som så godt som enstemmig ble vedtatt av denne, gjengitt i sin helhet her (1968 nr. 3). Når det viste seg nødvendig å utarbeide et nytt dokument, var det

fordi det opprinnelige utkast ble gjenstand for til dels skarp kritikk, i første rekke fra skandinavisk hold, jfr. det såkalte «alternative utkast», utarbeidet av en gruppe av skandinaviske teologer (trykt som manuskript og distribuert under møtet), – og fra tysk side, jfr. særlig det supplerende utkast utarbeidet på initiativ av Evangelische Arbeitsgemeinschaft für Weltmission, Hamburg.

Da møtet i Uppsala i vårt land er blitt énsidig assosiert med «misjonsdokumentet» (det opprinnelige utkast, NB *utkast* – noe annet var det ikke tale om), tør det være av interesse og ha sin betydning å få satt dette inn i den større sammenheng det hører hjemme i. Å anlegge et helhetsperspektiv på Kirkenes Verdensråds fjerde generalforsamling tør forøvrig være ønskelig også ut fra andre overveielser, som f. eks. berettigelsen av opptattheten med sosiale, økonomiske og internasjonale spørsmål, en opptatthet, slik mange føler det, på bekostning av kirkens primære funksjoner – forkynnelse og sjelesorg.

Det kristosentriske utgangs- og orienteringspunkt for den økumeniske bevegelse slik denne kommer til uttrykk i Kirkenes Verdensråd, blir i den s.k. basisparagraf i Verdensrådets vedtekter uttrykt slik:

«Kirkenes Verdensråd er et fellesskap av kirker, som bekjenner Herren Jesus Kristus som Gud og Frelser i samsvar med Den hellige skrift, og derfor søker å fullføre sammen sitt felles kall, til ære for den ene Gud, Fader, Sønn og Hellig Ånd.»

Men har nå denne basisparagraf noen realitet? spør man. Ja, vi mener at den har det. Og vi viser bl. a. til dokumentet – det forberedende utkast – for generalforsamlingens seksjon I (Faith and Order-seksjonen). Så sterkt opptatt som vi er i dette land av dogmatiske spørsmål, skulle man tro at det ville ha hatt en viss interesse å gjøre seg kjent også med det utkast til uttalelse som var utarbeidet for *denne* seksjon. Men så var ikke tilfelle. Dokumentet ble fullstendig ignorert – bortsett fra spesialistenes snevære krets.

I dette dokument, altså det forberedende utkast for Faith and Order-seksjonen, heter det bl. a.:

«Gud, som har skapt denne verden, har åpenbart fyllden av

sin kjærlighet og herlighet ved å sende sin Sønn for å frelse verden fra synd. Gjennom sin død på korset har Jesus Kristus brutt ned de murer, det fiendskap, som har satt skille mellom menneskene og Gud og mellom menneskene innbyrdes. Gud har oppvakt ham fra de døde, og gitt ham makt og myndighet over hele skapningen og historien for at alt skal samles til ett i ham. Gjennom Ånden har Gud grunnlagt kirken i verden, som løftet om og førstegrøden av sin nye skapning. Vi er medarbeidere i hans forsonende og nyskapende gjerning når vi forkynner hans evangelium, i den ånd som fellesskapet med hans kors og ydmykelse skaper hos oss.»

Heller ikke *etter* Uppsala er Faith and Order-dokumentet — og nå i den form det énstemmig ble vedtatt av generalforsamlingen — ofret oppmerksomhet her hjemme, enn så gjort til gjensstand for en nærmere analyse. Dette er meget beklagelig. For nettopp her gis det uttrykk for hva Kirkenes Verdensråd står for *teologisk*. At de teologiske avsnitt i utkastene for seksjonene II–VI inkl. i flere henseender var lite tilfredsstillende, er det flere av oss som har gitt uttrykk for. Ja, vi stiller oss kritiske også til visse synsmåter i de endelige dokumenter. Uttalelsen fra seksjon I, slik møtet vedtok den, er imidlertid et teologisk dokument av stor verdi, med bl. a. klar forståelse av det bibelske budskap som et budskap om dom og frelse. «Av naturen er vi ett med den verden som ble dømt på Golgata, og som vil bli dømt på den ytterste dag,» heter det; «og i Kristus er vi gjennom Ånden ett med det fellesskap som ble fornyet på pinsedag, og som vil bli fornyet i Herrens år. Med én stemme ber alle medlemmene av denne generalforsamling: Kom, Hellig Ånd, med skapermakt!».

Og om den gjerning Ånden som den tredje person i guddommen øver, sies det:

«Det er kirkens glade bekjennelse at Den Hellige Ånd er 'Herren og livgiveren'. Dette er det evige liv som Gud, Faderen, deler med alle dem som har samfunn med hans Sønn (1. Johs. 1:1–4). Det er en arv som følger med det rike denne Sønn har opprettet, et rike som, skjønt full virkelighet allerede her og nå,

vil bli fullstendig realisert først når han kommer igjen. I og med at Den Hellige Ånd meddeler dette liv

fører han syndige mennesker gjennom dåp og omvendelse inn i de tilgittes universelle fellesskap;

vidner han gjennom kirken om evangeliets sannhet, og gjør det forståelig for menneskene;

bygger han opp kirken på ethvert sted gjennom forkynnelsen av Ordet og feiringen av den hellige nattverd;

vekker han kirkens samvittighet gjennom profetiske røster for å holde den i Guds nåde og i Guds dom;

bevarer han kirken i fellesskap og kontinuitet med Guds folk i alle tider og på alle steder;

setter han kirken i stand til å ta imot og å ta i bruk den store mangfold av gaver Gud har skjenket dens medlemmer med sikte på å gjøre menneskelivet så rikt som mulig;

gir han kirken fullmakt til i dens enhet å være et ferment i samfunnet, til menneskeslektens fornyelse og enhet;

sender han mennesker ut i verden, rustet til å berede vei for Guds herredømme på jorden gjennom forkynnelsen av frihet for de fangne og syn for de blinde;

vekker han de kristne til årvåkenhet for Herrens komme, når han skal dømme de levende og de døde, og åpne portene til den hellige stad for alt sitt folk.»

I Norge har – som allerede nevnt – oppmerksomheten énsidig samlet seg om «misjonsdokumentet», og det både før og etter Uppsala. Det er dog ikke så meget misjonen som *teologien* i dokumentet man har festet seg ved. Nettopp derfor er det så underlig, ja uforklarlig at man fullstendig har oversett dokumentet for, resp. fra seksjon I. Det er *dette* dokument som er det *egentlige* misjonsdokument! Det er forøvrig viktig å være oppmerksom på at de forskjellige seksjonsuttalelser ikke er å forstå som fraksjonsuttalelser, men som helhetsuttalelser. Som uttalelser av ett og samme møte må de tolkes, ikke isolert, men i sammenheng. Ja, ikke bare det, men den kjensgjerning at seksjon I på Kirkenes Verdensråds generalforsamlinger tradisjonelt er en Faith and Order-seksjon, gir faktisk denne seksjon og dermed

de teologiske spørsmål den arbeider med, en særskilt betydning.

Hva vi som var med i Uppsala som delegater, observatører og rådgivere har uttalt, står i en eiendommelig kontrast til det overveiende negative inntrykk man sitter igjen med etter å ha lest gjennom bunker av klipp om Uppsala fra den kristelige presse i vårt land. Også vi har gitt uttrykk for kritikk. Men for oss var Uppsala allikevel en positiv opplevelse. Vi ble konfrontert med de store spørsmål om menneskeligheten og medmenneskeligheten på en dypt alvorlig og engasjerende måte. Vi konstaterte at den teologi som ble dosert i de teologiske hovedforedrag, og som kommer til uttrykk i de endelige dokumenter (der det tales teologisk), stort sett må karakteriseres som en teologi av mer konservativ karakter, — Uppsala betød *ikke* et gjennombrudd for sekulariseringsteologiens synsmåter!

Vi var i Uppsala fordelt på seks seksjoner og 32 komitéer. Møtet beskjeftiget seg med en rekke spørsmål og må vurderes som en helhet. Like uriktig som det er énsidig å feste seg ved drøftelsene om misjonen, vil det være énsidig å samle oppmerksomheten om det man har kalt møtets sosialetiske slagside. At møtet var sterkt opptatt av de oppgaver — internasjonale, økonomiske osv. — dagens verden stiller kirken overfor, er sikkert nok. Og allikevel var også dette engasjement bare ett trekk i bildet. Nevnes spesielt må det at møtet tok opp til behandling som hovedemner, for første gang på en generalforsamling, «worship» (gudstjenesten, andakten, bønnen) — og den kristne livsstil.

Hva var det mest bemerkelsesverdige ved møtet i Uppsala? Det var i hvert fall *ikke* det som så mange her hjemme har vært opptatt av, nemlig «Café Chantant» (hos oss omtalt som kirkelig nattklubb), ungdomssentret «Club 68» eller de provoserende malerier i Fyrishallen, — alt dette hadde intet med møtet som sådant å gjøre. Det mest bemerkelsesverdige var heller ikke den imponerende arbeidsinnsats som ble ydet av deltakere av alle kategorier: presidentskap, funksjonærstab, stewards, rådgivere, observatører og delegater samt — sist men ikke minst — det svenske vertskap, som fortjener megen honnør for utmerket forberedelse og avvikling av det store arrangement.

Nei, det mest bemerkelsesverdige ved møtet i Uppsala var ganske enkelt møtet selv, dvs. den kjensgjerning at det er mulig for kirkesamfunnene i dag å komme sammen på denne måte. I denne henseende var Uppsala på ingen måte enestående eller oppsiktsvekkende, uten for så vidt som at tallet på deltakere var usedvanlig stort og utvalget av konfesjoner, denominasjoner osv. mer variert enn noen sinne tidligere, — fra samfunn innen pinsebevegelsen til den ortodokse kristenhet (som er kommet med for fullt og nå utgjør den største konfesjonelle gruppe i Verdensrådet). Det største ved *enhver* konferanse av representanter for forskjellige kirkesamfunn er ikke de foredrag som holdes, de drøftelser som føres, eller de vedtak som gjøres, men dette at den i seg selv er en manifestasjon av den økumeniske idé, at den gjør levende denne idé for oss, og gir oss ny vilje og frimodighet i arbeidet for den fulle virkeliggjørelse av den.

Når vi sier at det mest bemerkelsesverdige ved Uppsala var møtet selv, sikter vi også — og ikke minst — til den vilje til fornyelse det var båret av, dvs. vilje til å bryte ut av isolasjonen, vilje til å sette budskapet i relasjon til dagens og morgendagens verden, til de krefter som former menneskene i vår tid, til de spørsmål som engasjerer dem, — menneskene, ikke bare som individer, men som fellesskap, som samfunn. Nettopp det som Uppsala her hjemme er blitt sterkest kritisert for, nemlig opp-tattheten med de sosialetiske problemer, kan i et *større* perspektiv vise seg å være spesielt viktig. I den historiske prosess vi står midt oppe i idag, en prosess som i sine dybde- og breddevirkninger er uten sidestykke i verdenshistorien, er det i siste instans kirkens være eller ikke-være det står om. Bare en kirke som er villig til for evangeliets skyld å identifisere seg med verden, å møte den slik den er, å høre på hva den har å si, — har muligheter til å tjene den, hjelpe den. Med dette vil vi ikke erklære oss enige i sekulariseringsteologiens tese om at verden skal bestemme kirkens dagsorden. Vi vil bare understreke at like så sant som det er at kirken ikke er *av* verden, like så sant er det at den er kalt til å være og virke *i* verden.

Av de mange foredrag og taler som ble holdt i Uppsala, var det for mange av oss det foredrag *IV. A. Visser 't Hooft*, den tidli-

gere generalsekretær i Kirkenes Verdensråd, holdt, som gjorde det sterkeste inntrykk. I dette foredrag, som hadde titelen «The Mandate of the Ecumenical Movement», uttalte han bl. a.:

«Det hersker stor spenning mellom den vertikale forståelse av evangeliet som noe som først og fremst har med Guds frelsende handling i den enkeltes liv å gjøre, og den horisontale forståelse av det som noe som hovedsakelig har med forholdet mellom menneskene i verden å gjøre. En kristendom som har mistet sin vertikale dimensjon, har mistet sitt salt og er ubrukelig for verden, men en kristendom som vil bruke oppattheten med det vertikale som et middel til å slippe fra sitt ansvar for og i menneskenes felles liv, er en fornektelse av inkarnasjonen, av Guds kjærlighet for verden åpenbart i Kristus.»

Det er selvfølgelig samtenkningen av disse to dimensjoner det står om, og nettopp i den nevnte rekkefølge. For «hele hemmeligheten ved den kristne tro er at den setter mennesket i sentrum fordi den setter Gud i sentrum» (for igjen å sitere Visser 't Hooft).

II

Det nye testamente kjenner bare én kirke. Riktignok brukes også flertallsformen, men «kirker» betyr da de enkelte, stedlige menigheter og ikke selvstendige kirkesamfunn. Den ene kirke, Guds ekklesia, manifesterer seg i de enkelte, stedlige menigheter, som på sin side er seg bevisst å utgjøre en udelt helhet i kraft av det fellesskap Ånden skaper, og hvis kjennetegn er tro på Kristus, bekjennelse til Kristus og forkynnelse av Kristus — et fellesskap i ord og sakrament.

Det er denne forståelse av kirkens enhet også de lutherske be-
kjennesskrifter fremholder. De evangeliske, heter det her, er ingen sekt. De står i den felleskristne sammenheng og bygger på den gamle kirkes grunn. Særlig sterkt understrekes dette i fortalen til Den augsburgske bekjennelse. Man avgir «den utvetydige erklæring» at man vil gjøre alt man kan for «å skape en kristelig enhet, så langt det kan gjøres med Gud og en god sam-

vittighet». Man er fullt villig til å møte frem på et alminnelig kirkemøte og drøfte uoverensstemmelsene der, for at disse «med Guds hjelp må bli utjevnet og ført tilbake til én sann og felles religion». Og man motiverer denne villighet slik: «Vi er jo i én Kristus og strider under ham, og skal også bekjenne én Kristus.»

Som kjent slår den berømte artikkel VII i *Confessio Augustana* fast at kirken er fellesskapet av de troende, hvor evangeliet forkynnes rent og sakramentene forvaltes rett. Kirkebegrepet har et personalt aspekt, men det som konstituerer kirken, er allikevel noe annet, noe objektivt og guddommelig: de hellige nådemidler. Det er gjennom disse troen skapes og næres. Tjenesten med Ord og sakrament er satt i kirken av Gud, og hører for så vidt – i likhet med nådemidlene og sammen med disse – til kirkens esse. Men formen for denne tjeneste er ikke avgjørende. Til kirkens sanne enhet, heter det videre i artikkel VII, er det «tilstrekkelig» å være enig om evangeliets lære, dvs. Kristus-budskapet slik vi har det i den apostoliske forkynnelse, og om sakramentenes forvaltning, dvs. i samsvar med Kristi innstiftelse.

Den kristologiske kirkeforståelse bekjennesskriftene gjør gjeldende, ligger helt på linje med Luthers uttalelser om kirken. Det er Ordet og sakramentene det gjelder. Ja, så avgjørende er disse objektive realiteter for hans forståelse av kirken at han kan si at «hvor Ordet og sakramentene *i og for seg* er til stede, der er kirken, selv om Antikrist regjerer der». Det er verdt å merke seg at det er i den store kommentar til Galaterbrevet denne uttalelse forekommer, og nettopp i en «økumenisk» sammenheng, nemlig hvor han gjør rede for sitt syn på den katolske kirke. Denne kirke, heter det, er til tross for teologiske kjetterier og kirkelige misbruk Jesu Kristi kirke, for den har dåpen og nattverden, Den hellige skrift og de kirkelige embeter. For Luther var Kristi kirke én, og det han siktet på, var en reformasjon av denne kirke som helhet.

Kirken, heter det i Apologien til Den augsburgske konfesjon, er ingen *civitas platonica*, ingen usynlig størrelse. Som samfunnet av de troende om Ord og sakrament må den også ha en ytre side. Den må tre frem for verden i *synlig* skikkelse. Kirkens en-

het er en enhet i sannheten, i budskapet, Kristus-budskapet – og som sådan en åndelig enhet. Men denne enhet skal ifølge Frelserens ord artikuleres, manifesteres, – for hvordan kan verden ellers tro (Joh. 17)? Vi ser da også at selv de konservative/evangeliske, hvis skeptiske holdning til Kirkenes Verdensråd tør være alminnelig kjent, går inn for forståelsen av kirkens enhet som en åndelig enhet som må få et synlig uttrykk, under henvisning til dette ord av Mesteren som vi allerede har streift: at de alle må være ett, *forat* verden kan tro (jfr. vedtaket om misjon og enhet, misjonskonferansen i Wheaton, Illinois, USA, 1966).

Gjelder dette de enkelte kirker, må det også gjelde for fellesskapet mellom dem. Og det er nettopp et slikt fellesskap Kirkenes Verdensråd er og vil være, – Verdensrådet er *ikke* en kirke, enn si en overkirke. «Synlig» og «usynlig» er forøvrig ikke en teologisk, men en filosofisk distinksjon. Den motsetning *Bibelen* opererer med, er motsetningen mellom syndig og rettferdig. Som den kristne på én og samme tid er rettferdig og syndig, så også kirken. Hvis kirkens enhet er en enhet som bare er gjenstand for tro, altså en enhet som *ikke* skal virkeliggjøres på det ytre plan, – hvorfor var da reformatorene så opptatt av spørsmålet om kirkens enhet, hvorfor ivret de da for sammenkalling av et fritt, kristelig konsil med det formål å gjenopprette freden og enigheten i kristenheten?

Det er en kirkehistorisk kjensgjerning at det først var på 1600-tallet at de uavhengige, likeberettigede konfesjonskirker ble til. Man kan argumentere med at freden i Westfalen var en historisk nødvendighet, men den legalisering av splittelsen på politiske premisser den førte med seg, var stikk i strid med intensjonen hos reformatorene. For hos dem var det like meget kirkens enhet som kirkens fornyelse det gjaldt. Når derfor spørsmålet om kirkens enhet gjennom den økumeniske bevegelse i våre dager er reist påny, har den lutherske kirke en særskilt forpliktelse til å gjøre en innsats her.

Det er i vår norske situasjon nødvendig å understreke påny og påny at økumenisk engasjement ikke er ensbetydende med tap av konfesjonell identitet. Samarbeidet mellom konfesjonene

slik det praktiseres i Kirkenes Verdensråd, forutsetter at medlemskirkene forblir tro mot de teologiske overbevisninger og kirkelige tradisjoner de er eksponenter for, — nøyaktig slik det skjer også i andre økumeniske sammenhenger, som f. eks. Den evangeliske allianse. Uansett økumenisk tilknytning blir de store spørsmål som skiller, stående ubesvarte, som f. eks. forståelsen av Skriften (fundamentalistisk eller historisk bibelsyn) eller av kirken («subjektivt» eller «objektivt» kirkebegrep). Det er vår overbevisning at den forskjellige holdning til den økumeniske bevegelse slik denne kommer til uttrykk i Kirkenes Verdensråd, skyldes forskjell i syn, ikke på økumenikken, men på Skriften eller kirken — eller begge. Det kan neppe være tvil om at en stor del av uviljen mot Kirkenes Verdensråd bunder i den kjensgjerning at det er tale om et fellesskap, ikke av frie selskaper, samfunn og grupper, men av kirker.

Nettopp i et land som Norge, hvor frivillighetsprinsippet og uavhengigheten vis-à-vis det kirkelige embede og den kirkelige organisasjonsform i det hele er blitt så sterkt aksentuert, måtte man vente at motstanden mot sammenslutningen av Kirkenes Verdensråd og Det internasjonale misjonsråd ville bli særlig sterk. Det slo da også til, — av Det internasjonale misjonsråds 38 medlemsråd var det bare Norsk Misjonsråd som fant ikke å kunne være med i den nye sammenheng (dvs. som misjonskommisjon i Kirkenes Verdensråd), ja, ikke engang å ha konsultativ status der. Den norske kirke derimot stemte som medlem av Kirkenes Verdensråd *for* sammenslutning. Når vi tenker på at de fleste av de misjoner som har gått sammen i Norsk Misjonsråd, er arbeidsorganer som har vokset frem og har sin plass innen Den norske kirke, må det sies å være en paradoksal situasjon vi befinner oss i.

Den norske kirke er også medlem av Det lutherske verdensforbund. Men denne organisasjon er ikke noe alternativ til Kirkenes Verdensråd. Det lutherske verdensforbund, hvor det store flertall av lutherske kirker i verden er med, har som formål bl. a. å fremme aktiv deltagelse i den økumeniske bevegelse. Verdensforbundet har i alle år samarbeidet med Kirkenes Verdens-

råd, og dette samarbeid er idag mer intimt og omfattende enn noen sinne. Sin forståelse av kirkens enhet og av arbeidet for artikuleringen av denne enhet, har Det lutherske verdensforbund flere ganger gitt uttrykk for. Ikke minst på den siste generalfor-samling — Helsinki 1963 — var viljen til økumenisk fellesskap sterk og levende (jfr. NOTM 1963 s. 236ff). Verdensforbundet er ikke eksponent for en selvsikker konfesjonalisme, ble det hevdet, men ønsker som en del av Guds kirke på jorden, å knytte forbindelse med kristne over alt hvor de finnes, i en søken etter en mer fullstendig enhet av alle som kaller Kristus Herre. Møtet besluttet bl. a. å opprette et institutt for økumenisk forskning. Dette institutt, som holder til i Strasbourg, har i de få år som er gått siden Helsinki, utfoldet en imponerende virksomhet. Av eldre dato er den kjente kringkastingsstasjon i Addis Abeba (Radio Voice of the Gospel), som eies av Verdensforbundet, men drives som et økumenisk foretagende.

III

Tilslutt noen synspunkter som, slik vi ser det, bør være bestem-mende for Norges engasjement i den økumeniske bevegelse. Kirkenes Verdensråd er eksponent for.

For det første: Det teologiske grunnlag for Verdensrådets virk-somhet må styrkes og utbygges. Etter den veldige utvidelse av ansvars- og oppgavefeltet som Uppsala var et slikt overbevisende uttrykk for, er den oppgave vi her peker på, blitt viktigere enn noen sinne. En dypere besinnelse på den bibelske forankring og målsetning er helt avgjørende for Verdensrådets fremtid. Det «betenkelige» består ikke i at man tar opp til behandling også sosiale, politiske og økonomiske spørsmål, — i seg selv er dette forøvrig ikke noe nytt i den økumeniske bevegelse (også Det internasjonale misjonsråd hadde i sine statutter en bestemmelse om nødvendigheten av et engasjement i slike spørsmål). Men denne virksomhet må drives ut fra en grundig gjennomtenkning av de teologiske prinsipper og problemer vi konfronteres med i denne sammenheng. Det er en bibelsk motivert og orientert sosialetikk det spørres om.

Men også bortsett fra sosialetikken er det av den største betydning at den teologiske dimensjon i Verdensrådets virksomhet blir langt sterkere understreket. Nettopp fordi det er et fellesskap av kirker det gjelder, må teologien ha en sentral og avgjørende plass i dette, — å si kirke er å si teologi. Ved hovedkontoret i Genève utgjør Faith and Order bare en *del* av en avdeling (Division of Studies), ikke som arvtakerne av de to andre økumeniske bevegelser — Life and Work og Det internasjonale misjonsråd — *selvstendige* avdelinger (henholdsvis Division of Inter-Church Aid, Refugee and World Service og Division of World Mission and Evangelism). Hvor forståelig det enn kan være ut fra et organisasjons- og administrasjonssynspunkt at Faith and Order ikke utgjør en egen avdeling, må det ut fra en *teologisk* betraktning beklages. Det ville ikke være for meget om det nåværende sekretariat for Faith and Order fikk status som selvstendig avdeling, og at lederen av denne avdeling, i likhet med lederne av avdelingene for humanitær og sosial virksomhet og for verdensmisjon og evangelisering, fikk tittel av Associate General Secretary. En slik ordning ville tvert imot være i full overensstemmelse med den innsats Faith and Order har gjort, og med den plass den har krav på som den ene av de to bevegelser som for tyve år siden — egentlig tredve år siden — gikk sammen i Kirkenes Verdensråd. Men først og fremst ville den være et uttrykk for den kjensgjerning at en virksomhet er kirkelig bare i samme grad som den er teologisk, dvs. som den er bestemt av det bibelske budskap.

For det annet: Det bør gjøres alvorlige og energiske forsøk på å komme til forståelse med de konservative/evangeliske grupper, med sikte på et positivt samarbeid i fremtiden. Den økumeniske idé vi kjemper for (eller burde kjempe for), krever dette, — og aller mest når Verdensrådet — og etter vår mening med rette — har satt så meget inn på å komme den romersk-katolske kirke i møte i den vilje til åpenhet overfor andre kirker og samfunn som den har lagt for dagen siden det annet Vatikankonsil. Kirkenes Verdensråd vil bli styrket gjennom samarbeid med de konservative/evangeliske. Deres troskap mot det bibelske bud-

skap, deres aksentuering av personlig omvendelse og tro og deres aktive omsorg for medmenneskers frelse vil kunne tilføre den økumeniske bevegelse verdifulle impulser. Vi er klar over at de konservative/evangeliske også representerer noe mer, som f. eks. et fundamentalistisk skriftsyn. Men dette forhindrer ikke at Verdensrådet har meget å lære av dem. Verdensrådet *har* forøvrig vist vilje til kontakt. I Uppsala deltok således flere konservative/evangeliske kirke- og misjonsledere som observatører eller rådgivere.

Men er det realistisk å regne med en slik tilnærming mellom Kirkenes Verdensråd og de konservative/evangeliske grupper? Den vilje til kontakt vi nettopp nevnte, viser at mulighetene *er* til stede. Billy Graham f. eks. har uttalt at han og hans medarbeidere betrakter de misjons- og evangeliseringstiltak på økumenisk grunnlag som de konservative/evangeliske har tatt initiativet til (jfr. verdenskonferansene i Wheaton og Berlin i 1966), ikke som konkurranse, men som supplement til Verdensrådets virksomhet. Billy Graham har forøvrig etter innbydelse flere ganger besøkt Kirkenes Verdensråds hovedkontor i Genève og talt til staben der. Han var også til stede i Uppsala, som observatør.

De konservative/evangeliske utgjør på ingen måte en homogen gruppe. Det er til dels sterke spenninger mellom de forskjellige fraksjoner. Det sier seg selv at det er de moderate kretser det her er tale om. International Council of Christian Churches, en reaksjonær, militant og sterkt politisk – anti-kommunistisk – engasjert organisasjon, vil overhodet ikke ha noe med Kirkenes Verdensråd å gjøre, men betrakter dette som et redskap for anti-kristelige krefter. ICCC representerer det eneste alternativ som foreligger til Kirkenes Verdensråd for så vidt som også denne organisasjonen opererer med medlemskap av *kirker*. Det er bemerkelsesverdig at det fra norsk side ikke er gjort forsøk på å knytte forbindelse med ICCC.

Når vi mener at det foreligger visse muligheter for tilnærming mellom Kirkenes Verdensråd og de konservative/evangeliske, er det også fordi de siste nå viser en langt større forståelse for nød-

vendigheten av en innsats også på det område hvor Kirkenes Verdensråd har gjort seg særlig sterkt gjeldende (og som det derfor også er blitt særlig sterkt kritisert for): den humanitære og sosiale virksomhet. Bibelen kjenner ingen motsetning mellom evangelisk vidnesbyrd og sosialt engasjement, hevder også de konservative/evangeliske idag. De har omsorg for *hele* mennesket og dets behov. Forkynnelse av evangeliet og arbeid for menneskelig velferd må gå hånd i hånd.

En økumenisk bevegelse som ikke omfatter *alle* som bekjenner Jesus Kristus som Herre, er en selvmotsigelse. Blant de mange viktige vedtak Uppsala gjorde, er også dette: «Kirkenes Verdensråds medlemskirker, gjensidig bundne til hverandre, bør arbeide for at et virkelig universelt konsil nok en gang skal kunne tale for alle kristne og vise vei inn i fremtiden». Ikke noe mindre enn dette må være målet for våre økumeniske bestrebelser!

For det tredje: Vårt land bør ta aktiv del i det arbeid som Verdensrådet har tatt opp for en forandring av sin organisasjon og administrasjon. Her bare noen momenter til overveielse:

Det må sørges for balanse mellom Verdensrådets forskjellige funksjoner. De sosiale og etiske aktiviteter, så vesentlige disse er i seg selv, må ikke få bre seg på bekostning av andre, som f. eks. misjon og evangelisering. Avgjørende er imidlertid at virksomheten *som helhet* har en klar bibelsk motivering og målsetning, at med andre ord den teologiske dimensjon blir understreket, — slik vi allerede har fremholdt.

Viktig og nødvendig er det videre at de forskjellige administrative instansers — i første rekke stabens — arbeidsoppgaver og ansvarsområder blir tydelig definert. Vi kan i og for seg godt forstå sekretærene i Genève når de sier — dette skal nemlig ha vært motivet bak deres «selvstendighet» — at hvis ikke *de* går inn for nytenkning, er det ingen andre som gjør det. Men for å unngå unødige friksjoner og fremme et gjensidig godt forhold mellom medlemskirkene og sentraladministrasjonen er det nødvendig at man finner frem til en ordning som ivaretar begge parters interesser.

Hva endelig generalforsamlingen angår, bør denne få en annen karakter. Den bør bli et møte hvor det først og fremst forhandles, og derfor et møte hvor medlemskirkenes valgte representanter er «toneangivende». Drøftelse i enkeltheter av de forskjellige virksomhetsgrener må henvises til spesialkonferansene (om teologi, om misjon og evangelisering, om sosiale spørsmål osv.). En generalforsamling med to å tre tusen deltakere fordelt på en rekke forskjellige kategorier: delegater, rådgivere, ungdomsdeltakere, delegerte observatører, observatører, gjester og vertskapsgjester samt sekretærer, tolker, kontorassistenter og stewards er avgjort *ikke* den type av møter som gir de beste resultater. En generalforsamling hvor – som i Uppsala – delegatene utgjør bare 27 % av deltakerne, hvor det finnes flere presse-, radio- og TV-folk enn delegater, hvor en vesentlig del av tiden går med til å høre på i og for seg verdifulle, men altfor lange og omstendelige taler (som til og med er distribuert blant deltakerne på forhånd), og hvor det, i tillegg til og parallelt med den egentlige generalforsamling, kjøres så å si uten stans programmer av halv-offisiell og ikke-offisiell karakter (foredragsserier, konserter, utstillinger, gudstjenester, diskusjonsmøter, prosesjoner osv.), – kan umulig bli en suksess.

Det må en forenkling til. Ved siden av delegatene bør bare et begrenset antall rådgivere og observatører delta. Ungdommen, som i høy grad fortjener å være representert, bør komme med på «normal» måte, dvs. som medlemmer av sine respektive kirkers delegasjoner (og dermed selvsagt med stemmerett). At de er med som egen gruppe, slik det hittil har vært, og da en mer eller mindre tilfeldig sammensatt gruppe, – er en uting.

Hva arbeidet *under* generalforsamlingen angår, bør hovedtyngden av dette foregå i seksjonene og komitéene, som ikke bør være for store. Og stor vekt må legges på en forsvarlig saksbehandling. Man må f. eks. få tilstrekkelig tid på seg. Forsering av arbeidet må unngås, noe som er særlig viktig når det gjelder utarbeidelse av utkast til uttalelser. I alle vesentlige spørsmål hvor divergerende synsmåter gjør seg gjeldende, er det langt å foretrekke at det i den endelige uttalelse sies uten omsvøp at

man har forskjellig oppfatning, enn at man forsøker å enes om kompromiss-formuleringer som i sakens natur er upresise, og som derfor gir muligheter for ulike tolkninger.

Denne artikkel er – i forkortet og omarbeidet form – et foredrag holdt på generalforsamlingen til Den norske kirkes presteforening, Oslo, oktober 1968. Foredraget er i sin helhet, og i den form det ble holdt, trykt i *Nationen* (Oslo) for 1., 2. og 4. november 1968.